

Wydział Wychowania Fizycznego
i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej

Recenzja

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauk o kulturze fizycznej. Przedmiotem postępowania jest osiągnięcie naukowe dra Adama Piepiory zatytułowane „**Osobowościowe uwarunkowania mistrzów sportu między 20. a 29. rokiem życia w ujęciu Wielkiej Piątki**”, stanowiące cykl 5 publikacji.

Podstawę wszczęcia procedury habilitacyjnej stanowi Wniosek Kandydata z dnia 2 września 2021, skierowany do Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej w Warszawie.

Ponadto w dniu 17 lutego 2022 roku Rada Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu podjęła Uchwałę nr 9/2022 w przedmiotowej sprawie, wyznaczając komisję habilitacyjną, w tym gremium recenzentów.

Jako podstawę całości postępowania przyjęto art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) oraz § 30 ust. 3 pkt. 2 i 3 Statutu Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Ocena naukometryczna osiągnięć Habilitanta

Według danych poświadczonych przez Ośrodek Informacji Naukowej AWF we Wrocławiu w dn. 31.08.2021 Habilitant zgromadził 17,717 pkt IF, oraz 91 cytowań wg bazy WoS. W liczbie tej 52 pozycje miały charakter autocytowań - Indeks Hirscha wyniósł 6. Przed uzyskaniem stopnia doktora w 2014 roku uzyskał 6 pkt według wykazu MEiN, po uzyskaniu stopnia doktora 283 pkt (do 2019 roku) i 875 pkt (od roku 2019). Na wymienioną liczbę punktów MEiN złożyło się łącznie 55 artykułów w czasopiśmie naukowych po uzyskaniu stopnia doktora. Zgodnie z całościowym wykazem prac z impact factor Kandydat opublikował

9 pozycji. Oprócz 5 wymienionych jako monotematyczny cykl osiągnięcia naukowego dwie prace ukazały się w Archives of Budo, jedna w International Journal of Environmental Research and Public Health oraz czwarty artykuł w South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation. Reasumując cykl 5 publikacji stanowiących osiągnięcie habilitanta wypełnia suma 11,752 pkt z IF, natomiast pozostałe 4 manuskrypty dają ogólną wartość 5,965 pkt IF. Jakkolwiek przedmiotem oceny recenzenckiej jest dorobek Kandydata do dnia złożenia wniosku (2.09.2021), to określając perspektywy i wpływ naukowy publikacji dokonałem analizy cytowań w dniu 31 marca 2022. Według Web of Science progres cytowań od 2018 roku pokazuje następującą dynamikę: 2018-9, 2019- 12, 2020-26, 2021 - 57 cytowań, co aktualnie wyraża się wskaźnikiem H=7.

Ocena i analiza osiągnięcia naukowego „Osobowościowe uwarunkowania mistrzów sportu między 20. a 29. rokiem życia w ujęciu Wielkiej Piątki”.

Koncepcję badawczą w ramach pięciu prac stanowiących osiągnięcie naukowe Habilitant oparł o badania nad osobowością w sporcie wykorzystując pięcioczynnikowy model osobowości według (Costa, McCrae, 2007), z wykorzystaniem kwestionariusza NEO-FFI. Obejmuje on pięć głównych cech - wymiarów, zwanych Wielką Piątką: **neurotyczność, ekstrawersję, otwartość na doświadczenie, ugodowość i sumienność**. Czynniki te pozwalają na ich rozłączną klasyfikację oraz pełny opis osobowości sportowca. Główny problem badawczy cyklu pięciu publikacji pozwolił na sformułowanie zasadniczych celów pracy. Sprowadziły się one do wieloaspektowych porównań cech osobowości zawodników reprezentujących różne sporty walki. Motywem przewodnim postępowania badawczego były porównania cech osobowości mistrzów z zawodnikami niższych klas zarówno w szeroko rozumianych sztukach walki jak i z przedstawicielami gier sportowych i dyscyplin indywidualnych.

Pierwsza praca zatytułowana „**Personality profiles of karate masters practising different kumite styles**” (*Archives of Budo*) miała charakter pilotażowy. Dokonano w niej porównań zawodników karate z różnych stylów walki kumite, ze złotymi medalistami mistrzostw świata w karate i pozostałymi zawodnikami reprezentującymi kumite. W rezultacie wykazano, że mistrzowie karate posiadają wyróżniające się cechy osobowości, do których należy niski poziom neurotyczności oraz wysoki sumienności. Ponadto profile osobowościowe

zdobyców złotych medali mistrzostw świata w karate w kumite (KKC) różnią się od wzorca pozostałych praktyków karate (KM).

W drugiej pracy „**Personality profile of combat sports champions against neogladiators**” (*Archives of Budo*) Kandydat skoncentrował się na kontynuacji pierwszego artykułu, akcentując porównania osobowości przedstawicieli różnych sportów walki w tym mieszanych sztuk walki MMA, traktowanych jako rodzaj patologii. Wykazano istotnie statystyczne różnice między zawodnikami poszczególnych dyscyplin w wymiarach neurotyczności, ekstrawersji, ugodowości i sumienności. Najsilniejszy efekt stwierdzono w pomiarach ugodowości, gdzie różnice międzygrupowe wyjaśniały ok. 24% wariacji zmiennej zależnej. Ponadto istniały różnice pomiędzy mistrzami a pozostałymi zawodnikami sportów walki w czynnikach neurotyczności, ekstrawersji, otwartości na doświadczenie i sumienności. Profil neogladatorów (MMA) nie różnił się istotnie od większości badanych zawodników.

Trzecia praca zatytułowana „**Personality profile of individual sports champions**” (*Brain and Behavior*) poświęcona jest szerokim badaniom (ponad 600 zawodników) z 20 indywidualnych dyscyplin sportowych jak np. alpinizm, biathlon, jeździectwo, kajakarstwo, tenis ziemny, lekkoatletyka, wspinaczka sportowa i inne. Rezultaty analiz profilów osobowości pokazały istotne statystycznie różnice między badanymi dyscyplinami sportowymi dla wszystkich cech osobowości. Najsilniejszy efekt zaobserwowano w przypadku neurotyczności, gdzie różnice grupowe wyjaśniały około 29% wariacji tej cechy. Ponadto mistrzowie sportów indywidualnych charakteryzowali się profilem osobowości z wyższym poziomem ekstrawersji, ugodowości i sumienności. Stwierdzono w konkluzji, iż każda dyscyplina charakteryzuje się innymi wymaganiami fizycznymi i mentalnymi. Zatem uprawnionym był generalny wniosek o kształtowaniu osobowości sportowców w zależności od specyfiki psychomotorycznej określonych dyscyplin sportowych.

Czwarta praca cyklu „**Assessment of Personality Traits Influencing the Performance of Men in Team Sports in Terms of the Big Five**” (*Frontiers in Psychology*) przedstawia badania w środowisku sportów zespołowych. Wzięło w nich udział 300 zawodników reprezentujących m.in. football amerykański, futsal, rugby, piłkę nożną, siatkową i ręczną. Otrzymane wyniki wskazały na istotne różnice pomiędzy poszczególnymi sportami zespołowymi. Dotyczyły one głównie wymiarów neurotyczności, ekstrawersji, ugodowości i sumienności. Najsilniejszy efekt zaobserwowano dla neurotyczności ok. 18% wyjaśnianej wariacji. Ogólnie stwierdzono, że poziomy rozkładu cech osobowości zależą od dyscypliny

sportowej. Sformułowano wniosek aplikacyjny, iż ważną rolę należy przypisać tym technikom treningu mentalnego, które sprzyjają równowadze emocjonalnej i komunikacji zespołowej.

Piąta praca cyklu „**Personality Determinants of Success in Men's Sports in the Light of the Big Five**” (*International Journal of Environmental Research and Public Health*) stanowi rodzaj podsumowania poprzednich czterech artykułów cyklu. Dokonano w niej porównań osobowości grupy mistrzów z pozostałymi sportowcami bez podziału na dyscypliny. W ten sposób określono które z cech osobowości predykują przynależność do grupy mistrzów, nie uwzględniając specyfiki dyscyplin sportowych. Wyniki dowiodły znaczenia neurotyczności, gdzie wystąpił silny efekt różnicujący. Umiarkowane efekty stwierdzono dla ekstrawersji oraz sumienności, a marginalne różnice dla otwartości na doświadczenia i w czynniku ugodowości.

Podsumowując należy podzielić pogląd Habilitanta, iż we współczesnym sporcie wykorzystano w znacznej mierze rezerwy tkwiące w przygotowaniu kondycyjnym i w mniejszym stopniu na polu nauczania i doskonalenia wzorców ruchowych. Obszar uwarunkowań osobowościowych i temperamentu zawodników, wyrażony przez praktykę treningu mentalnego stanowi istotne pole doskonalenia procesu treningowego. Nie ulega wątpliwości, że w ramach nauk o kulturze fizycznej istnieje silna potrzeba kreowania modeli i strategii rozwoju osiągnięć sportowych w oparciu o szeroko rozumianą sferę osobowości, zarówno na etapie selekcji do różnych dyscyplin sportowych jak i w procesie indywidualizacji procesu szkolenia.

Wyrażam przekonanie, że Autor wybierając do monotematycznego cyklu 5 reprezentatywnych artykułów, spełnił elementarne zasady logiki, bowiem analizowane problemy badawcze powiązał metodologicznie w całość, zgodnie z celami jakie na początku zostały sformułowane. Końcowe wyniki badań, oprócz walorów poznawczych i aplikacyjnych charakteryzuje innowacyjne podejście, poprzez zastosowanie współczesnych narzędzi diagnozowania osobowości badanych sportowców.

Ocena Habilitanta w zakresie projektów, staży naukowych oraz aktywności organizacyjnej i dydaktycznej

Na plan pierwszy wysuwa się udział w zespole grantu „**Zastosowanie rozszerzonej rzeczywistości w doskonaleniu technik judo tachi waza (technik w pozycji wysokiej)**” pod kierunkiem prof. nadzw. dr hab. Kazimierza Witkowskiego, nr projektu (N RSA301153) 0011/RS3/2015/53. Granty MNiSW charakteryzowała istotna konkurencyjność i wymogi

oceny i ostatecznej kwalifikacji do finansowania zakładały ich aplikacyjność w sporcie akademickim.

Kandydat odbył szereg staży naukowych w kraju i zagranicą. Najważniejsze z nich to: staż naukowy w Uniwersytecie Masaryka w Brnie (Czechy) w Zakładzie Gimnastyki i Sportów Walki pod kierunkiem prof. Zdenka Reguli oraz na Uniwersytecie HEP (Alanya – Turcja) pod opieką prof. Dimitrisa Agouridasa w zakresie psychologii.

W Polsce należy wymienić staż naukowo-badawczy w Uniwersytecie Rzeszowskim w Kolegium Nauka Medycznych w Instytucie Nauk o Kulturze Fizycznej pod przewodnictwem prof. Wojciecha J. Cynarskiego.

Habilitant uczestniczył w dziewięciu konferencjach naukowych i dydaktycznych, z których należy wymienić przewodnictwo Komitetu Organizacyjnego w Konferencji Naukowej „Karate w ujęciu interdyscyplinarnym. 50 lat dalekowschodnich sportów walki na Dolnym Śląsku w regionie jeleniogórskim”, 2021 r. Następnie udział w Advanced Research in Scientific Areas (ARSA), November, 9-13, 2015, University of Zilina w charakterze prelegenta.

Z konferencji dydaktycznych na uwagę zasługują m. in. Konferencja Szkoleniowa Polskiego Związku Karate w Legnicy, 29-30 sierpień 2020, gdzie wygłosił referat pt. „Pewność siebie i odporność psychiczna w karate”. W maju 2015 miała miejsce w Kowarach Międzynarodowa Konferencja World Karate Confederation, na której Habilitant przedstawił pracę zatytułowaną „Organizacje karate shotokan w których rywalizują Polacy”.

Doktor Paweł Piepiora wykazał 15 pozycji obrazujących jego aktywność organizacyjną. Za reprezentatywne należy uznać:

- organizowanie Mistrzostw Polski w Karate Shotokan w latach 2008-2012,
- prowadzenie seminariów szkoleniowych karate dla zawodników klubu Tokonkai z Anglii oraz zorganizowanie Turnieju Przyjaźni Polska-Anglia w Karpaczu w 2015 r.,
- prowadzenie seminariów szkoleniowych karate dla Kadry Narodowej Anglii FSKA w Essex,
- pełnienie funkcji sekretarza generalnego Funakoshi Shotokan Karate Association Poland w latach 2005-2012.

Habilitant pracując jako trener koordynator Federacji Shotokan Karate oraz trener klubowy w dwóch klubach w Kowarach doczekał się znaczących osiągnięć

międzynarodowych. Jego wychowankowie zdobyli 20 medali w Mistrzostwach Świata oraz 4 medale w Mistrzostwach Europy.

Za swoje osiągnięcia otrzymał liczne odznaczenia i wyróżnienia, z których jako najważniejsze należy wymienić:

- Brązowy Krzyż Zasługi w uznaniu zasług dla sportu i upowszechniania kultury fizycznej,
- Złota Odznaka „Zasłużony dla Dolnego Śląska” za promocję i rozwój województwa poprzez sport,
- Brązowa Odznaka „Za zasługi dla Sportu” w uznaniu osiągnięć zawodniczych, trenerskich, organizacyjnych i naukowych dla karate w Polsce,
- trener roku 2011 w regionie jeleniogórskim (zwycięzca 36 plebiscytu Nowin Jeleniogórskich na Najlepszego Trenera Roku 2010).

Biorąc pod uwagę całokształt przedstawionych wyżej osiągnięć sylwetka Kandydata rysuje się jako osoby o wszechstronnych predyspozycjach na polach organizacyjnych, dydaktycznych i upowszechniających badania i naukę w szczególności w obszarze sportów walki. W uzupełnieniu dokonań należy wymienić nagrodę Rektora AWF Wrocław przyznaną w 2021 roku za nadzwyczajną aktywność publikacyjną oraz kreowanie autorskich programów nauczania w psychologii sportu i w zakresie treningu mentalnego, w tym zagadnień motywacji w sporcie.

Uwagi ogólne i rekomendacje

Oceniając naukowo-badawcze kompetencje Habilitanta należy stwierdzić, iż całość Jego podejścia do przyjętej koncepcji badawczej opiera się na sprawnym łączeniu teorii z praktyką. Przyjęte założenia i cele naukowe zmierzają jasno do wniosków praktycznych, znajdujących zastosowanie w procesie treningowym w sportach walki. Z pewnością wnikliwa penetracja zagadnień psychologii sportu nie byłaby możliwa bez pasji, która towarzyszy Kandydatowi w działaniach naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych. Warto zwrócić uwagę, że dr Paweł Piepiora uzyskał w 2014 r. doktorat w naukach o kulturze fizycznej w specjalności, czy subdyscyplinie – psychologia sportu, pod opieką promotorską prof. Andrzeja Szmajke, wybitnego, oprócz psychologii społecznej, znawcy problematyki uwarunkowań osobowościowych i temperamentalnych w sporcie.

Ponadto Habilitant zgłębiał zagadnienia, będące przedmiotem Jego osiągnięcia naukowego na studiach podyplomowych w zakresie stosowanej psychologii sportu w SWPS we Wrocławiu. Wartym odnotowania jest również fakt ukończenia licencjatu (2005r.) z pedagogiki opiekuńczej w Instytucie Pedagogiki w Kolegium Karkonoskim w Jeleniej Górze.

W tym kontekście uprawnione jest stwierdzenie o nadzwyczajnej znajomości przez Kandydata materii badawczej, w szczególności narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza NEO-FFI oraz użytych, adekwatnych metod statystycznych, opartych o analizy regresyjne. Należy podkreślić, co było wyżej wyeksponowane w ocenie i analizie osiągnięcia naukowego, iż pozytywna ocena dr Pawła Piepiory dotyczy trzech aspektów. Po pierwsze, badania osobowości na tak licznej populacji ponad 600 zawodników, różnych dyscyplin sportowych z użyciem kwestionariusza NEO-FFI przez jeden ośrodek naukowy nie były w Polsce prowadzone. Po drugie, Autor niezwykle celnie we wnioskach przedstawił aplikacyjne znaczenie wymiarów osobowości zawodników nie tylko w sportach walki. Po trzecie, identyfikując najbardziej predyktywne wymiary osobowości zawodników i dokonując porównań pomiędzy mistrzami i zawodnikami w ukierunkowanym i specjalistycznym etapie szkolenia określił modelowe z punktu widzenia psychologii sportu charakterystyki badanych sportowców.

Chciałbym w tonie pewnej refleksji zauważyć, że Autor zgodnie z kanonami metodologii precyzyjnie sformułował problem badawczy i cele pracy, co znalazło odbicie w końcowych konkluzjach, jednakże złożoność tematu nie wyklucza szerszego spojrzenia na rolę psychologii w procesie szkolenia sportowego. Przywołując autorytety w tym obszarze jak Zbigniew Czajkowski, Tadeusz Rychta, Jan Blecharz, warto wskazać na możliwości jakie dają klasyczne narzędzia analizy wymiarów osobowości jak, Kwestionariusz Eysencka (poziom ekstrawersji, neurotyzmu, kłamstwa), czy Kwestionariusz Temperamentu (siła procesów pobudzania, hamowania i równowagi procesów nerwowych) wg Strelaua. Zdaniem Z. Czajkowskiego wymienione czynniki nie tylko pełnią istotną rolę w procesie selekcji, ale również pozwalają na kształtowanie stylów rywalizacji sportowej w sportach i sztukach walki, „wszakże wśród mistrzów olimpijskich 50% to ambiwertycy, 25% stanowią introwertycy, a drugie 25% ekstrawertycy, umiejący się hamować”.

Przedstawiając na początku recenzji dane bibliometryczne i naukometryczne należy zauważyć, że Kandydat spełnił wymogi ustawowe, uzyskując 17,717 pkt IF, 91 cytowań oraz indeks H=6 wg bazy WoS. Ponadto był współautorem grantu konkursowego w 2015 roku, firmowanego przez MNiSW. Odbył staże zagraniczne w Polsce i zagranicą. Wykazał się nadzwyczajną aktywnością w obszarze dydaktyki i organizacji konferencji naukowych i szkoleniowych. Wykonał liczne recenzje artykułów dla punktowanych periodyków naukowych. Jest członkiem wielu zespołów redakcyjnych uznanych pism naukowych. Odniósł wiele sukcesów sportowych jako zawodnik różnych sztuk walki oraz trener w karate shotokan.

Reasumując, biorąc pod uwagę całokształt dokonań Kandydata, należy stwierdzić, że główne składowe Jego dorobku upoważniają dr Pawła Piepiory do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. Wybór pięciu prac do monotematycznego osiągnięcia naukowego pod tytułem „Osobowościowe uwarunkowania mistrzów sportu między 20. a 29. rokiem życia w ujęciu Wielkiej Piątki” jest logiczny i spełnia kryteria naukowo-badawcze. Opublikowane zostały w liczących się periodykach naukowych m.in. we Frontiers Psychology (Q2) i Brain and Behavior edytowane przez Harvard Medical School w Bostonie.

Ważąc obiektywnie przedstawione wyżej argumenty, kierując się ustawowymi przesłankami zawartymi w art. 219 ust. 1pkt. 2 i 3 ustawy z dn. 20.07.2018, rekomenduję co następuje: Oceniam dorobek naukowy oraz monotematyczne osiągnięcie naukowe Habilitanta pozytywnie i rekomenduję Radzie Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu dalsze procedowanie w celu uzyskania przez dr Pawła Piepiory stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauk o kulturze fizycznej.

Włodzisław Bonysiewicz